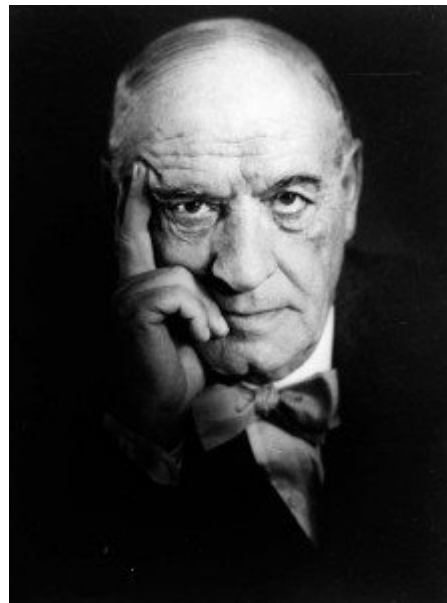

Autor: José Ortega y Gasset

Doba, kdy demokracie představovala potěšitelný pocit a povznášející impuls, je pryč. To, co se dnes označuje jako demokracie, je pouhá degenerace srdcí.

Nietzschovi vděčíme za objev mechanismu, který se odehrává v degenerovaném, eklatantním vědomí: on to nazval „resentiment“. Když se člověk cítí méněcenný, protože postrádá určité kvality – inteligenci, odvahu nebo eleganci – , snaží se nepřímou cestou sám sebe ve svých očích potvrdit tím, že neguje výtečnost těchto kvalit. Jak obratně naznačil jeden Nietzscheův glosátor, nejedná se o příběh lišky a hroznů. Liška hodnotí, jak jsou plody zralé, a hroznům, které visí příliš vysoko, tuto kvalitu prostě nepřizná. Ten, kdo je ovládán resentimentem, jde dál: nenávidí zralost a preferuje nezralost. Jedná se o naprosté převrácení hodnot: nadřazené (superiore) je právě pro tuto svou vlastnost zasaženo „capitis diminutio“ a na jeho místě triumfuje podřadné (inferiore).

(...)

Žijeme obklopeni lidmi, kteří si neváží sami sebe, a téměř vždy právem. Tito lidé by si přáli, aby byla co nejrychleji schválena rovnost mezi lidmi; rovnost před zákonem jim nestačí, přejí si co nejtoužebněji deklaraci, která prohlásí, že všichni lidé jsou si rovni v talentu, senzibilitě a citlivosti. Každý den, po který trvá realizace této nerealizovatelné nivelizace, je pro tvory ovládané resentimentem hrozný, neboť naneštěstí zatraceně dobře umějí formovat morální a intelektuální plebs lidského druhu. Pokud zůstanou sami, zasáhne je z vlastního srdce stín pohrdání vlastní osobou. Je marné hrát ve společnosti váženou roli prostřednictvím podřadné mazanosti. Zdánlivý společenský triumf jim zničí nitro více tím, že ukáže kolísající nerovnováhu jejich života, jež je neustále ohrožena zhroucením... Před svými vlastníma očima se objevují jako padělky sebe sama, jako penězokazi tragického „druhu“, přičemž podvodná mince představuje samotnou podváděnou osobu.

Tento stav duše, prosáklý žíravou kyselinou, se zřetelněji ukazuje v těch povoláních, v nichž lze méně fingovat chybějící kvality. Existuje něco smutnějšího než spisovatel, vědec nebo politik bez talentu, důvtipu, důstojného charakteru? Jak budou asi reagovat tito lidé zasažení vlastním ztroskotáním, pokud se bude prezentovat zářivá dokonalost a vlastní zdravé ocenění jich samotných?

Netalentovaní novináři, vědci a politici proto vytvářejí nejvyšší stav závisti, který, jak jej popisuje Quevedo (**Francisco de Quevedo y Villegas**, španělský spisovatel 17. století, pozn. red.), je slabý a nicotný, protože štěká, ale nekouše. To, co dnes nazýváme veřejné mínění a demokracie, není z větší části nic jiného než hnisající sekrece těchto duší ovládaných resentimentem.

Výňatek z eseje *Democracia morbosa* (1917) španělského filosofa a sociologa Ortegy přeložil z francouzštiny Georges Goedert a je naším drobným příspěvkem k předvolebnímu dění.